

DÂN CHỦ VÀ ĐOÀN KẾT ĐỂ ĐẢNG LUÔN TRONG SẠCH VÀ VỮNG MẠNH

■ TS. VĂN THỊ THANH MAI *

Lịch sử đã ghi nhận rằng, người cộng sản Hồ Chí Minh không chỉ vận dụng sáng tạo những nguyên lý của chủ nghĩa Mác - Lênin trong quá trình thành lập một chính Đảng vô sản kiểu mới ở Việt Nam, Người còn thành công trong việc xây dựng, thực hiện dân chủ và đoàn kết trong nội bộ Đảng, để Đảng ta thực sự là đội tiên phong, bộ tham mưu vững mạnh, thực sự là người lãnh đạo, người đầy tớ trung thành của nhân dân.

Lịch sử cũng ghi nhận rằng, ngay từ buổi đầu thành lập, những người cộng sản Việt Nam đã nhận thức sâu sắc rằng, để có thể đưa sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta đi tới thắng lợi hoàn toàn, nhất định chính Đảng kiểu mới phải được “tổ chức một cách dân chủ. Điều đó có nghĩa là tất cả mọi công việc của Đảng đều được toàn thể các đảng viên, hoàn toàn bình quyền và không

có ngoại lệ nào, tiến hành trực tiếp hoặc thông qua các đại biểu; đồng thời tất cả những người có trách nhiệm trong Đảng, tất cả các ban lãnh đạo của Đảng, tất cả các cơ quan của Đảng đều được bầu ra, đều có trách nhiệm phải báo cáo và có thể bị bãi miễn”¹.

Vì vậy, không chỉ có ý thức về đoàn kết, luôn mang trong mình truyền thống đoàn kết của dân tộc và đoàn kết được coi là một phẩm chất đạo đức rất quan trọng của những người đảng viên cộng sản Việt Nam, xây dựng sự đoàn kết thống nhất trong Đảng, thực hiện dân chủ trong Đảng, phát huy vai trò là trung tâm đoàn kết của toàn dân tộc ngay từ khi mới ra đời cũng là một trong những thành công của Đảng ta - Đảng Cộng sản Việt Nam do Hồ Chí Minh sáng lập và rèn luyện.

1. Cho đến đầu thế kỷ XX, cuộc sống vô cùng cực khổ, lầm than của những người dân Việt Nam thuộc địa vẫn tăm tối

như không có đường ra, những cuộc khởi nghĩa của nhân dân Việt Nam bị đàn áp dã man cùng hàng vạn người yêu nước đang phải chịu cảnh tù đầy, khổ ải đã cho thấy dân tộc ta khát khao có một tổ chức chính trị đúng đắn để lãnh đạo sự nghiệp cứu nước. Và đúng lúc đó, sau những năm tháng bôn ba ở nước ngoài, khảo nghiệm thực tiễn và lựa chọn, Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh đã tìm thấy con đường cứu nước trong thời đại mới. Hướng con đường cách mạng giải phóng dân tộc theo quỹ đạo cách mạng vô sản, Người đã dành tâm trí của mình xúc tiến và chuẩn bị tư tưởng, chính trị, tổ chức cho sự ra đời một chính đảng vô sản kiểu mới ở Việt Nam.

Và khi điều kiện khách quan và chủ quan thuận lợi, cũng chính Người đã kịp thời, quyết đoán triệu tập và chủ trì Hội nghị hợp nhất các tổ chức cộng sản Việt Nam (từ ngày 6/1/1930 đến ngày 7/2/1930),

* Bảo tàng Hồ Chí Minh

tại Cửu Long, Hương Cảng. Trên cơ sở nhận thức rõ tầm quan trọng của Hội nghị và trách nhiệm của mình trong sự kiện trọng đại này, các đại biểu (Nguyễn Ái Quốc đại diện cho Quốc tế Cộng sản; Trịnh Đình Cửu, Nguyễn Đức Cảnh của Đông Dương Cộng sản Đảng; Châu Văn Liêm, Nguyễn Thiệu của An Nam Cộng sản liên đoàn và Hồ Tùng Mậu, Lê Hồng Sơn giúp việc cho Hội nghị) đã trên cơ sở “xoá bỏ mọi thành kiến xung đột cũ”, dân chủ thảo luận, bàn bạc và “thành thật hợp tác”, đi đến thống nhất trong tư tưởng và hành động, thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam.

Sự ra đời của Đảng và những văn kiện: Chính cương vắn tắt, Sách lược vắn tắt, Điều lệ vắn tắt, Chương trình tóm tắt của Đảng do Hồ Chí Minh soạn thảo được thông qua tại Hội nghị đã hợp thành Cương lĩnh chính trị đầu tiên của Đảng. Không chỉ vạch rõ tổ chức, nhiệm vụ, đối tượng của cách mạng Việt Nam, Đảng còn chỉ đạo mọi phương hướng hoạt động cách mạng, lãnh đạo quần chúng đấu tranh “làm tư sản dân quyền cách mạng và thổ địa cách mạng để đi tới xã hội cộng sản”². Cứng rắn về nguyên tắc, mềm dẻo về sách

lược, nhưng “không bao giờ Đảng lại hy sinh quyền lợi của giai cấp công nhân và nông dân cho một giai cấp nào khác”³, đặc biệt là phải thực hiện dân chủ trong Đảng, phải đoàn kết, “phải thu phục cho được đại bộ phận giai cấp mình, phải làm cho giai cấp mình lãnh đạo được dân chúng”, Đảng Cộng sản Việt Nam đã khẳng định vai trò độc tôn lãnh đạo cách mạng Việt Nam của mình ngay từ buổi đầu mới thành lập.

Chấm dứt sự khủng hoảng về đường lối và tổ chức lãnh đạo, chấm dứt sự khủng hoảng về ý thức hệ, Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời đã mở đầu một trang sử mới, oanh liệt trong lịch sử đấu tranh cách mạng của nhân dân ta. Trên con đường đi tới những mùa xuân của dân tộc, cùng với niềm vui của tinh thần đoàn kết và thành công của Hội nghị hợp nhất, trong cuốn sách *Vừa đi đường vừa kể chuyện*, do Nxb. Sự thật xuất bản năm 1976, sau này Hồ Chí Minh (bút danh T. Lan) viết trong trang 38 cũng khẳng định rằng: Đó là những ngày “sung sướng nhất đời mình” và Người đã mừng mùa xuân Canh Ngọ 1930 khi ấy bằng “một bữa Tết nguyên đán vừa tiết kiệm, vừa linh đình”.

2. Cương lĩnh chính trị đầu

tiên của Đảng, những văn kiện của Đảng trong các Đại hội Đảng tiếp sau (từ Đại hội lần thứ I đến Đại hội lần thứ X) đều khẳng định rõ mục đích, tôn chỉ, nhiệm vụ giành độc lập tự do cho dân tộc, xây dựng cuộc sống ấm no, hạnh phúc cho nhân dân, đã không chỉ làm nức lòng hàng triệu triệu trái tim, khởi óc những con dân đất Việt, mà còn khẳng định con đường đi hợp quy luật thời đại của dân tộc ta do Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng Cộng sản Việt Nam lựa chọn, đó là “độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội”.

Văn khắc ghi lời Hồ Chí Minh từng căn dặn về đoàn kết giai cấp, đoàn kết dân tộc và đoàn kết quốc tế từ mùa Xuân năm 1930, trong mọi thời điểm lịch sử, Đảng luôn quy tụ những người con ưu tú của dân tộc, phát huy nguồn sức mạnh tổng hợp của con người, dân tộc và thời đại để biết đánh và biết thắng từng bước. Từ trận đầu diễn tập (1930-1931) và cuộc tổng diễn tập lần thứ hai (1936-1939) không tránh khỏi những tổn thất, với bản lĩnh chính trị của một Đảng cách mạng được lý luận Mác - Lênin dẫn đường, những người cộng sản Việt Nam đã luôn quán triệt hai nguyên tắc: Bình đẳng

là tiền đề của dân chủ trong Đảng và dân chủ nhất trong nội bộ Đảng chính là cách làm việc, cách lãnh đạo, cách thức tự phê bình và phê bình của cán bộ đảng viên, để kiên định con đường đấu tranh cách mạng.

Mùa Xuân năm 1941, sau gần 30 năm xa Tổ quốc, Hồ Chí Minh đã trở về nước, trực tiếp lãnh đạo phong trào cách mạng cả nước. Triệu tập và chủ trì Hội nghị Trung ương lần thứ 8 tháng 5/1941, Người và Trung ương Đảng đã thực hiện sự chuyển hướng chiến lược cách mạng, đặt nhiệm vụ giải phóng dân tộc lên hàng đầu. Từ nhận thức sâu sắc về nguồn sức mạnh của khối “toàn dân đoàn kết”, Hồ Chí Minh đã không chỉ phát huy sức mạnh của tinh thần dân chủ và đoàn kết thống nhất trong một Đảng cách mạng, mà còn phát hiện, khơi dậy và tổ chức thành công sức mạnh “đời non, lớp biển” của dân tộc trong Mặt trận Việt Minh, để thực hiện khát vọng đánh đuổi đế quốc Pháp – Nhật, “thành lập một Chính phủ nhân dân của nước Việt Nam dân chủ cộng hòa lấy lá cờ đỏ sao vàng năm cánh làm lá cờ toàn quốc”⁴.

Sau đó, cũng vẫn là Hồ Chí Minh với những việc làm cụ thể, những lời căn dặn kịp thời

để thực hiện dân chủ trong Đảng, xây dựng sự đoàn kết thống nhất trong Đảng đã lãnh đạo nhân dân tiến hành thắng lợi cuộc Tổng khởi nghĩa tháng Tám năm 1945 lịch sử, sáng lập Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa - Nhà nước dân chủ nhân dân đầu tiên ở khu vực Đông Nam châu Á.

Một nước Việt Nam mới giành được độc lập, tự do sau hơn 80 năm trời nô lệ đang đứng trước muôn vàn khó khăn, thử thách bởi họa thù trong và giặc ngoài. Trong bối cảnh đó, cũng vẫn là Hồ Chí Minh - trung tâm ngọn cờ đoàn kết trong Đảng, linh hồn của khối đại đoàn kết toàn dân, đã đặc biệt lưu tâm đến sự trong sạch, vững mạnh của một Đảng cầm quyền.

Tình hình và nhiệm vụ mới càng đòi hỏi Đảng phải xây dựng sự đoàn kết thống nhất và thực hiện dân chủ để phát huy được nguồn sức mạnh nội lực của Đảng, để đưa sự nghiệp kháng chiến và kiến quốc đi đến thành công. Dù bận bịu công việc nhưng Người luôn lưu tâm đến việc phải sửa đổi tác phong và lề lối làm việc của những ông “quan cách mạng” đang xuất hiện ngày càng nhiều, đồng thời nêu rõ những biểu hiện của chủ nghĩa cá

nhân chính là những nguy cơ thoái hóa, biến chất của Đảng, gây mất dân chủ và đoàn kết trong Đảng. Trong khi khẳng định rằng: Đạo đức là gốc của người cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng đồng thời nhấn mạnh, muốn “trước hết đánh thắng lòng tà và kẻ thù trong mình”, từng cán bộ đảng viên luôn phải “sửa đổi lối làm việc”, phải tự mình cần kiệm liêm chính, chí công vô tư, phải “có gan thừa nhận khuyết điểm của mình, vạch rõ những cái đó, vì đâu mà có khuyết điểm đó, xét rõ hoàn cảnh sinh ra khuyết điểm đó, rồi tìm kiếm mọi cách để sửa chữa khuyết điểm đó”⁵, và phải kiên quyết “nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân, để hết lòng tận trung với nước, tận hiếu với dân”.

Không chỉ sáng lập mà còn thường xuyên chăm lo xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh, Chủ tịch Hồ Chí Minh từng nhấn mạnh rằng, để thực hiện dân chủ và đoàn kết thống nhất, điều cần thiết là lề lối làm việc trong Đảng phải dân chủ. Cấp trên phải thường xuyên kiểm tra cấp dưới và ngược lại, cấp dưới cũng phải thường xuyên phê bình cấp trên. Mỗi người cán bộ đảng viên, khi được góp ý kiến phê

bình thì phải dũng cảm thừa nhận, sửa chữa khuyết điểm theo tinh thần của Lenin: “Bị một phen thất bại không nguy hiểm bằng không dám thừa nhận thất bại, không dám rút ra ở đây tất cả những kết luận”⁶. Không chỉ có thế, luôn mẫu mực rèn luyện đạo đức cách mạng, tự phê bình và phê bình trên cơ sở có lý, có tình thương yêu đồng chí lẫn nhau, Chủ tịch Hồ Chí Minh còn sớm chỉ rõ dân chủ là tiền đề của đoàn kết thống nhất trong Đảng. Vì vậy, trong khi nêu cao và kiên quyết thực hiện dân chủ và đoàn kết trong nội bộ Đảng, Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng không quên cảnh báo và nhắc nhở rằng, dân chủ trong nội bộ Đảng, nhưng dân chủ theo kiểu bị cắt xén, dân chủ nửa vời không đầy đủ và đoàn kết “theo kiểu bằng mặt mà không bằng lòng”, v.v.. sẽ nhanh chóng chuyển sang bè cánh, phe phái, và hơn thế nữa, đó là lý thuyết “dân chủ”, là “đoàn kết” nhưng thực tế “quan chủ”, là “tan rã”.

Hơn ai hết, Hồ Chí Minh hiểu sâu sắc rằng, Đảng trong sạch và vững mạnh trước hết là ở đạo đức, lối sống của cán bộ đảng viên; ở sức mạnh đoàn kết nhất trí, tính tổ chức kỷ luật và nhất là phải tự giác thực

hiện nguyên tắc then chốt nhất - đó là tập trung dân chủ; ở việc thực hiện quy luật phát triển Đảng - đó là tinh thần đấu tranh phê và tự phê bình; ở mối liên hệ mật thiết Đảng - Dân, ở sự vững mạnh của các tổ chức cơ sở Đảng, v.v... Sức mạnh nội lực của Đảng sẽ không còn, nếu không thực hiện được dân chủ và đoàn kết trong Đảng. Do đó, muốn dân chủ và đoàn kết, muốn Đảng ta “là đạo đức, là văn minh”, thì phương thuốc đặc hiệu là tự phê bình và phê bình, mạnh dạn phê bình, hoan nghênh phê bình và kiên quyết sửa chữa khuyết điểm. Chỉ có làm được như vậy, trong Đảng mới thực sự dân chủ; đoàn kết, thống nhất và Đảng mới luôn trong sạch vững mạnh.

Xây dựng và phát triển, thường xuyên tự đổi mới và chỉnh đốn, giữ vững nguyên tắc dân chủ và củng cố khối đoàn kết thống nhất trong Đảng, dưới sự lãnh đạo của Chủ tịch Hồ Chí Minh và thực hiện di huấn của Người trong Di chúc, Đảng Cộng sản Việt Nam đã hoàn thành vai trò đảm đương sứ mệnh lịch sử lãnh đạo nhân dân ta tiến hành thắng lợi cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược (1946 - 1954), đồng thời tiến hành công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở

miền Bắc, chống đế quốc Mỹ, giải phóng miền Nam, thống nhất Tổ quốc (1954 - 1975).

3. Trải qua 80 năm xây dựng và trưởng thành (1930-2010), từ khi còn hoạt động bí mật đến khi đã trở thành một Đảng cầm quyền, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn là ngọn cờ tập hợp trí tuệ, sức mạnh và tinh hoa của dân tộc. Mọi thắng lợi của sự nghiệp cách mạng Việt Nam đều bắt nguồn từ truyền thống đoàn kết trong Đảng và việc quán triệt sâu sắc nguyên tắc tập trung dân chủ. Nguyên tắc này đảm bảo cho Đảng có sức mạnh về tổ chức, và phát huy trí tuệ của toàn Đảng, để Đảng luôn thống nhất trong tư tưởng và hành động, để Đảng ta “tuy nhiều người nhưng khi tiến đánh chỉ như một người” như Chủ tịch Hồ Chí Minh từng khẳng định.

Mọi cán bộ, đảng viên của Đảng đều nhận thức sâu sắc rằng, dân chủ và đoàn kết thống nhất trong Đảng dựa trên cơ sở chủ nghĩa Mác - Lenin và tư tưởng Hồ Chí Minh, dựa vào đường lối của Đảng, vì vậy, những bất cập, nảy sinh trong thực tiễn sẽ được giải quyết thông qua quá trình nâng cao nhận thức, dân chủ thảo luận với tinh thần xây dựng, tinh

thần phê và tự phê bình nghiêm túc. Đoàn kết trong Đảng phải dựa trên nguyên tắc tập trung dân chủ. Đó chính là tập trung trên nền tảng dân chủ và dân chủ dưới sự chỉ đạo tập trung. Điều này vừa có ý nghĩa đòi hỏi lãnh đạo tập thể phải đi liền với trách nhiệm cá nhân, đồng thời chống được chuyên quyền, độc đoán, chống dân chủ hình thức và chống cả tư tưởng dựa dẫm, ỷ lại.

Với một Đảng cầm quyền, chủ nghĩa cá nhân luôn là kẻ thù trước hết cần phải tiêu diệt. Vì vậy, nâng cao đạo đức cách mạng, thực hiện cần kiệm liêm chính, hướng lòng mình đến chí công vô tư, và thấu hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin, sống với nhau có tình, có nghĩa, góp ý, phê bình trên cơ sở có tình đồng chí thương yêu lẫn nhau theo những chỉ dẫn của Hồ Chí Minh trong mỗi người cán bộ, đảng viên, trong từng chi bộ, từng Đảng bộ sẽ góp phần đảm bảo vai trò lãnh đạo và sức chiến đấu của Đảng ta trong bất kỳ thời điểm lịch sử nào.

Để Đảng luôn trong sạch và vững mạnh, để Đảng luôn xứng đáng là người lãnh đạo, người đầy tớ thật trung thành của nhân dân như Chủ tịch Hồ Chí Minh từng căn dặn, nhất

định phải thấm nhuần sâu sắc những cảnh báo, những chỉ dẫn của Người về việc thực hiện dân chủ và đoàn kết thống nhất trong Đảng. Phải thông qua việc tăng cường giáo dục, rèn luyện phẩm chất, đạo đức, lối sống của cán bộ, đảng viên để xây dựng Đảng; đặc biệt phải thông qua công tác kiểm tra, giám sát, phát hiện những vi phạm của cán bộ, đảng viên để kịp thời uốn nắn những sai phạm và đưa ra khỏi Đảng những kẻ suy thoái. Hiểu rõ tầm quan trọng của công tác kiểm tra trong Đảng, coi công tác kiểm tra là yếu tố sống còn của Đảng, Đảng ta đã chỉ rõ nhiệm vụ này phải được tiến hành thường xuyên ở từng chi bộ, ở từng đảng bộ và coi đó là một trong những nội dung quan trọng của công cuộc xây dựng và chỉnh đốn Đảng.

Kiên định mục tiêu “độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội”, thấm nhuần sâu sắc những bài học kinh nghiệm xương máu về dân chủ và đoàn kết thống nhất trong Đảng từ những ngày đầu thành lập và trong những bước chuyển khó khăn của cách mạng, trước những vận hội, những nguy cơ của xu thế toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, Đảng Cộng sản Việt Nam

ngày càng khẳng định vai trò lãnh đạo của mình trong tiến trình lịch sử dân tộc. 80 mùa xuân luôn thực hiện dân chủ và đoàn kết theo những tiên liệu, những chỉ dẫn của Hồ Chí Minh, Đảng Cộng sản Việt Nam trong sạch vững mạnh đã lãnh đạo nhân dân Việt Nam giành được thắng lợi trong sự nghiệp giải phóng dân tộc, bảo vệ nền độc lập dân tộc, thống nhất, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ. Phát huy truyền thống dân chủ và đoàn kết thống nhất đó, chúng ta tin tưởng chắc chắn rằng, tư tưởng của Người, những lời căn dặn của Người sẽ là “chiếc cảm nang thần kỳ”, soi đường, đưa sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội vì một nước Việt Nam “dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh” đến đích thắng lợi □

1. V.I. Lênin: *Toàn tập*, Nxb. Tiến bộ, M. 1978, *Tiếng Việt*, tập 14, tr. 324.

2. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Nxb. Chính trị Quốc gia, H. 1995, tập 3, tr. 1.

3. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sdd, tập 3, tr. 4.

4. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đảng Toàn tập*, Nxb. CTQG, H. 2001, tập 7, tr. 150.

5. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sdd, tập 5, tr. 261.

6. V.I. Lênin, *Toàn tập*, Sdd, tập 44, tr. 99.